

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Consilia || Salomonis, || Sive || Collecta Salomonis || Axiomata

Maxime Necessaria Homini, ut se ipsum sapienter dirigat ; E Gallico In
Latinum versa, revisa & amplicata per Auctorem, cum Indicibus
necessariis

Cureau De Lachambre, Pierre

Coloniæ Agrippinæ, 1694

Articulus II. De Regimine Rationis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37935

animum, quod sis pusillanimis, ignavus,
& hominum ingratus; Sed non
habeas humilitatem damnatorum, &
non dicas, quod tua salus excedat tuas
vires.

Roga & exora Deum, ut tibi det id
quod tibi mandat, offer te ipsi & pete
ut id quod sibi placet, tibi imponere
mandare velit.

ARTICVLVS SECVNDVS

De Regimine Rationis.

REGULA PRIM A.

*Veritatem eme, & noli vendere Sa-
pientiam. Prov. 23.*

PARAPHRASIS.

*Conare acquirere, & attende, ne vende
id, quod plus valet, quàm omne au-
rum & argentum totius mundi.*

*Eme Veritatem, sed non amitte Sapien-
tiam, non separa has duas virtutes
posside utramque.*

*Ut Veritas sit in tuo ore & loquelis, Sa-
pientia verò in tua mente & cogita-
tionibus; Quando de una vel altera*

re iudicas, recognosce eam benè, & non te ipsum decipias; Quando verò de ea loqueris, non mentiaris, & non decipias eos, qui te audiunt.

Sapienter cogita, & sincerè loquere. Uno verbo aspira ad statum magis perfectum & magis altum, quo ratio & intellectus hominis elevari potest. Hoc cordis habeas, nihil credere & nihil loqui, quod non sit verum; Sis sapiens & sis sincerus. Veritatem eme, & noli vendere Sapientiam.

REFLEXIO.

HÆc est gratia pretiosa, esse sincerum, & non succumbere ad aliquam iniustitiam, aut hujus adulationes, dum te volunt inducere, ut dicas aliquid mendacium, & prodas tuam conscientiam.

Plerique emerunt hanc gratiam proprio sanguine, & dederunt pro ea id, quod charissimum in mundo habuerant: Nulli pretio parcas, & si illam necdum habes, eme ipsam pro quocunq; pretio. Quidcunq; dederis minùs quàm illa valet. Non timeas mori: time vivere sine re-
puta-

putatione, quod sis tui verbi tenax, & minus ames veritatem quàm unam vitam mortalem, & unam miserabilem fortunam. *Erge Veritatem.*

Insculpas cordi tuo hanc regulam quam quidam sapiens Princeps scripsit digito super labia filii sui: *Potius perire quàm mentiri.* Magis odio habeas mendacium quàm ipsam mortem: quam vocetur in societatibus innocentissimum inter alia peccata, & in aulis peccatum necessarium, voca tu illud infamissimum naturæ & insupportabilissimum homini honorato, & conscientioso.

Et quia in anima tua geris expressam imaginem Veritatis divinæ, tibi applica id quod Salamon de Regibus dixit quod qualecunque ornamentum tu possis dare alicui mendacio, id tamen infamissimum tuo ori foret.

Nulli decet nisi Angelo illi superbo qui illud pro caractere elegit, & qui per illud incepit esse horror naturæ, transformari in Dæmonem.

Prima propositio quam fecit Angeli

in cœlo, fuit mendacium; primum verbum quod pronunciavit super terram, fuit itidem aliud mendacium, quod homini exposuit: Prima cogitatio quam habuit in ingressu ad infernum, & prima resolutio, quam ibi sumpsit ad vindicandum se contra Deum, fuit in æternum mentiri. Et denique prima promissio quam sibi ipsimet fecit pro consolatione suarum pœnarum, fuit, omnes homines ad mentiendum inducere, & invenire medium, quo possit dilatare suam corruptionem, & suum proprium peccatum, eò usque quò dilatatum fuit peccatum primi hominis.

Resolutio heu! in qua fuerat nimis felix, & quæ ei usque ad hodiernum diem per sex mille succedit annos: quis est enim ille homo, qui non mentiatur? Infantes mentiuntur in cunis & inter brachia innocentia: Philosophi, & ipsi Sancti in scholis Sapientiæ & in ipso throno veritatis. In quovis statu & in quavis ætate; Inter omnes qui peccarunt in Adam, & qui potuerunt loqui, non fuerat ullus, qui non mentitus fuisset.

C

set

set, & qui in ore & lingua non circumtulisset hanc Dæmonis imaginem.

Non eam tuo relinque ori, remove quod residuum est de hac infelici inclinatione, & detestare hoc fatale peccatum. Politici super eo student, multi illo suam sumunt recreationem, & in eo ponunt artem & scientiam. Et quod fecerunt magni homines, nomen tui cordis abominationem; Confide & tene illud pro errore indigno, & infami accidente animæ nobilioris.

Verùm si pudet mentiri & deciperi non minus pudeat decipi à mendaciantibus. Libertas & sinceritas sunt virtutes magni pretii, posside illas, & pro possidendis illis non vende tuam prudentiam.

Est enim lumen, quod sicut oculis necessariò possidere debes, confere eam & recordare, quod aliàs in nocte & tenebris vivas.

Deceptiones, præcipitia, & tenebre sunt super terram, non ambules, non progrediaris, nisi illuminatus, ubi sis, quid circa te sit.

Vi

Vides multos ignes volatiles & igni-
as exhalationes, attende ne eas accipias
pro facibus, & nota tibi inter tuas re-
gulas, quod major infelicitas & contu-
melia, quàm maximè timenda homini
rationali, sit, sequi luminaria contrafa-
cta, & esse ludibrium nequitia & hypo-
crite.

Recognosce homines, qui tecum
tractant, aut qui te accedunt, habe scien-
tiam legendi in eorum cordibus, quando
tibi loquuntur, & ex materiis, quas tibi
dicunt, intelligendi eas, quas dissimu-
lant.

Distingue veram modestiam à falsa,
& non permitte te decipi, dicit Salamon,
per tales homines, qui sub facibus mo-
destis & affabilibus, ac devotis loquelis
ferunt in cordibus suis septem sortes ne-
quitia & veneni, ad diffundendum in
cor tuum.

Magnæ deceptiones eligunt ordina-
riè magnas virtutes, ut exindè sibi fa-
ciant velum se cum eo tegendi, &
quando dictæ deceptiones sunt sub hoc
velo, & dum tibi loquuntur, omnis illo-

Confilia
Sapientie
OTW
41 d

rum labor in hoc consistit, ut benè cotrofaciant vocem innocentia & amicitia: & hæc est inventio primi Traditoris & Deceptoris, qui in hoc mundo apparuit.

Id quod adhuc omnibus Traditoribus & Deceptoribus in hodiernum diem succedit; Quam enim sæpè sub faciebus & linguis quæ nostram attrahunt confidentiam, per affabiles Angelicas coperiuntur animæ diabolicæ? Humana prudentia omnia facit, ut id discoperiat: adhibe veram Sapientiam, cuius proprium est, ex oculis hominum, & eorum loquelis videre eorundem corda penetrare illorum intentionem.

Si eam habes, non derelinque illam propter adulationes amicitia & propter actus devotionis. Conserva illam tan benè, ut in omnibus negotiis & occasionibus, ii qui tecum agunt & tecum loquuntur, accipiant te pro tali homine, cui æqualiter impossibile est, decipere & decipi.

Ad minimùm non ignora quatuor res aut causas magis necessarias, quam

ordi

ordinariè magis incognitas, & magis occultas. Tuos proprios errores; cogitationes hominum; secreta naturæ; & veritates ipsius Dei.

Habemus apud nos ex beneficio providentiæ & gratiæ lumina ordinata ad has indagandas causas, & eas facillimè cognoscendas. Cognoscemus enim nostros errores & misérias ex lumine conscientiæ; Cogitationes & intentiones hominum, ex lumine experienciæ & Judicii; Secreta & miracula naturæ ex lumine Philosophiæ; & denique magnitudinem Dei & mysteria Religionis ex lumine fidei.

Sed ipsa felicitas ad quam debes aspirare, est, ut ipsa Sapientia seu Prudentia sit quintum & supremum lumen.

Quia sicut hæc lumina & accensæ faeces possunt aliquando extinguí, exercitium hujus Sapientiæ aut Prudentiæ est, eas semper accensas retinere, ut lumen in nocte & periculis nobis non desit.

Nimis multum dico: si vis meditari, omnia invenies in his duobus verbis: *Veritatem eme, & noli vendere Sapientiam.*

C 3

R. E.

consilia
Sapientie
Omnia
ad d

REGULA SECUNDA.

Ne sis sapiens apud remetipsum. Teme Dominum & recede à malo

Prov. 3.

PARAPHRASIS.

Non sis sapiens tali modo, ut nemo nisi tu solus hoc credas, & non concipias tibi aliquam Sapieniam, cujus tu es primus author, & quam ex tuo capite solus formasti.

Recordare, quod nulla alia sis Sapiens quam illa antiqua & vera; hoc est timere Deum, & nihil facere contra leges conscientia & rationis.

REFLEXIO.

NUnquam tibi imaginaris, quod sis homo alicujus meriti, solus sis, quod hoc ignorat, & qui nihil dicat.

Quicumque sibi imaginatur quod sit sapiens, non diu erit, & quamprimum hoc dicit, non est amplius, & forsitan nunquam fuit.

Quilibet homo debet ignorare suas perfectiones, ad minimum non debet eas considerare, aut mente revolvere.

Qui

Quia sumus naturæ spiritualis, oportet ut omnes nostræ actiones alicujus æstimationis & amicitia, aliquam quasi indifferentem à nostra tangant personam.

Timeamus nobis placere, ne nulli alteri quam nobis placeamus; & si volumus, ut amemur, simus solliciti ne apud alios in suspensionem incidamus, quod credamus, nos debere amari.

Uno verbo, ~~nos~~ter oculus & nostra lingua non sunt pro nobis, sicut nec nostrum cor: de se enim solo loqui, non est minor stultitia, quam secum loqui; se aspicere non plus valet, quam se ipsummet amare, & forsitan ejusdem periculi est cognoscere, id quod boni aliquis habet, quam ignorare quod quis mali possidet.

Idem est de virtute & pulchritudine nostræ animæ, quam turpitudine & nuditate nostri corporis; debemus hæc occultare nostris oculis; nec minus criminale est, ad unam vel alteram ex his oculos suos figere; omnes enim similes aspectus sunt aspectus immodesti, pudor & honestas oculos suos avertunt, & ipsa natura æqualiter erubescit. RE-

Confilia
Sapientie
Omnia
et c.

REGULA TERTIA.

*Altiora te ne quæsieris, & fortiora
ne scrutatus fueris. Eccl 3.*

PARAPHRASIS.

*Non conare id comprehendere, quod
supra te, nec ea mysteria, quae tua
superant vires. Contenteris id scire
quod Deus tibi praecepit, & quod
necessarium ad tuam salutem, &
quoad ipsius opera naturalia, considera
ra & contemplare cum admiratione
ea, quae oculis tuis exponit, sed
presumas notum facere id, quod
habere incognitum.*

REFLEXIO.

EXcellentia & Scientia alicujus boni
ratione præditi animi, dum hunc
contemplatur mundum, non consistit
videre & melius cognoscere, quam
ea quæ nec videri nec cognosci possunt
sed ut melius videat, & melius admire-
tur id quod oculis apparet, & quod ip-
sa providentia ad videndum exposuit.

Dum aliquis eruditus homo publice
expositam considerat picturam, non

eo quærit gloriam, videre aliquam rem
inuitabilem populo, Ignorantiores vi-
dent tantum, quantum ipse id quod in
ea pictura penicillus depinxit, sed non
vident eo modo quo ipse.

Nam in hoc illos præcellit, quod vi-
dendo talia opera consideret, & per suas
reflexiones cognoscat & videat inten-
tionem, id quod illi vident non nisi cum
oculis corporeis, & quod non penetrat
usque ad illorum cæcum animum.

Dum sapiens aliquis Philosophus
contemplatur Solem & Stellas, ac in ta-
libus incorruptilibus luminaribus videt
vestigia aut umbras pulchritudinis ip-
sius Creatoris, nihil videt quod non li-
bertini & Athei clarè vident, & tam be-
nè quam ille conspiciunt.

Sed parum est aspicere, etiam Aquilæ
hoc faciunt, importat mirando con-
siderare, quod non faciunt Impii, tam
parùm quam ipsæ Bestiæ. Hæ umbræ
divinitatis, & alia miracula, quæ intrant
ad eorum sensus exteriores, non ulte-
riùs progrediuntur, eorum brutalis &
ignorans anima nihil agnoscit.

Proprium enim alicujus hominis prudentis est suo sensu & animo percipere, id quod suis oculis natura aperit & in hoc differt à communi populo; & omnis ipsius sapientis & sublimis sensus gloria non consistit, sicut dixi, videre & cognoscere res invisibiles & incomprehensibiles.

Id quod ipsa providentia æqualiter omnibus hominibus voluit esse absconditum, dum Philosophi illud quaerunt & indagant, non sunt docti, nec sapientes, quàm dum sciunt, se illud non inventuros aut comprehensuros.

Vera Philosophia non est investiganda & in his quaestionibus, in quibus necesse fariò est dicendum: *Nihil scio, aut id quod mihi non intelligo*, illi qui hoc citò dicunt, non desuper viginti annis student, illi sunt sapientiores & feliciores.

REGULA QUARTA.

Ne innitaris prudentia tua. Eccl. 1. 7.

PARAPHRASIS.

Si queris veritatem, non credas tuis sensibus, & non innitaris tuis particulis.

ribus opinionibus : Time quod ex tuo capite provenit, & omnem novitatem; Attende ne tibi desuper formes regulas Philosophia & tui Regiminis.

Prome de tua prudentia tot lumina, quot potes, sed proba eadem per lumina splendidiora & securiora, & dum te illuminat, habe alias faces, quæ hanc ipsam tuam prudentiam illuminent, & nunquam ambules in tenebris, aut penes precipitia cum ea sola.

REFLEXIO.

NE innitaris prudentiæ tuæ; Nam homo mendax non semper mentitur, est tamen magna imprudentia, confidere eisdem verbis.

Et quanquam nostra ratiocinatio aliquando nos non decipiat, non minùs tamen sumus culpabiles, dum illam audimus, & id accipimus pro certa aliqua veritate, quod scimus non nisi ab ipsa sola.

Hæc particularis ratiocinatio ipsum hominem decipit, & in perditionem deducit. Illa est quæ producit tot ignorantias, errores, impietates, falsas religio-

giones, & quæ format hos gradus obli-
quos & vias erroneas, in quibus vido-
mus tot homines errare.

Aliqui has vias ingrediuntur ex sim-
plicitate, major verò pars ex superbia.
Credunt quod ipsa sapientia & iustitia
velint, ut eant in hanc partem, quia ipso-
rum ratiocinatio eos illuc ducit.

Sed marabilem sequuntur viæ com-
tem; Bestiæ ducuntur vi passionum sua-
rum, stulti per ratiocinationem, & sa-
pientes per ipsam rationem.

Nemo profitetur aliorum periculis.
Quamquam quælibet Philosophia, dum
res discutitur, ex præcordiis voce clari-
inclamitet pro informatione suorum a-
micorum, quod ipsorum ratiocinatio
eos deceperit, quilibet tamen credit
quod sua propria ipsum non decipiat.
Quilibet eam audit tanquam Magistrum.
Nulla autoritas nec ipsius Evangelii &
experientiæ eum convincit.

Superbi nullam quam hanc suam
prudentiam respiciunt, & accidit plus
quam unâ vice in quovis sæculo, ut qui-
dam Philosophus præsumat examinare
Religio-

Religionem, aut reformare elementa, & invertere mundum, ideò quia sua ratiocinatio ipsi dictavit, quod deberet hoc facere.

Nullus homo sapiens secundum suas humanas opiniones ratiocinando aliud certi didicit, quàm quod sua ratiocinatio sit cœca, & nihil aliud lucratus fuerit, quàm sibi ipsi dicere: *Ne innitaris prudentia tua.*

REGULA QUINTA.

Sapientia clamitat in summis excelsisque verticibus supra viam, in medijs semitis stans, juxta portas ciuitatis in ipsis foribus loquitur, dicens: O viri ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum.

Prov. 8.

PARAPHRASIS.

Sapientia loquitur in montibus, & in magnis apertis vijs, ad portas urbium, in medio platearum, & in omnibus locis, ubi multitudinem hominum invenit. Ibi ipsa se inspirat linguis populorum

pulorum, & utitur eorum voce, ut
 à longinquo audiatur, & fortius lo-
 quatur supra viam in mediis semitis.
 Illuc debent ire omnes curiosi, qui vo-
 lunt addiscere eorum doctrinam, &
 qui aspirant devenire oracula sua na-
 tionis, ac Magistri scientiarum in A-
 cademijs particularibus. O viri ad
 vos clamito, ô Philosophi ad vos me
 verba dirigo: Si verè vis esse sapiens
 audias me, dum in congregationibus
 hominum doceo veritates.

R E F L E X I O.

QUod hic dicitur de populo, non
 dicitur de congerie ordinariorum
 hominum, sed de congregatione eorum
 qui absque arte, absque artificio, absque
 regula alicujus scientiæ acquisitæ, & absque
 que alia reflexione loquuntur.

Vox hujus populi est vox Sapiencia
 infusæ, vel meliùs dicendo, instinctiva
 qui est impeccabilis, & qui semper fue-
 rat verus Magister Philosophorum
 Super quo considera tria sequentia:

I. Quod negotium nostræ vitæ, si fu-
 erit à Deo ratione præditi, est studere
 & nos

& nos impendere ad cognoscendum magis abscondita naturæ miracula.

2. Quod negotium Creatoris die nostræ nativitatis sit, nos instruere, & sculperere ad altiorem partem nostræ animæ prima principia, & primas, fundamentalesque veritates hujus Philosophiæ naturalis.

3. Quod negotium instinctus sit facere, ut hæ longinquæ veritates accedant nostris sensibus, & ut eas melius cognoscere possimus, eas ponere ad linguas populorum, & nobis eas annunciare per vocem generalem omnium nationum.

Hoc quod dicunt omnes nationes, & quod dicunt communi assensu à principio sæculorum, dixerunt impulsivi per hunc instinctum, qui hominem nihil aliud docet, & qui ipsi nihil aliud dicit, quàm hoc quod invenit scriptum per manum Dei in ratione omnium hominum.

Uno verbo, quod est vox sancti Spiritus in Theologia Christiana, & vox conscientie in morali, est vox instinctus
& pe-

consilia
sapientie
OMN
43 63

& populi in Physica ; Hic est qui pronunciat decisiones & decreta inconstabilia.

Populus est cœcus & ignorans , sed benè directus : Non intelligit quod dicit, tamen verum loquitur , & nostram gloria studendo vel docendo non ipsum corrigere , vel aliter loqui quàm ipse, sed explicare sua verba, & ea melius intelligere , quàm ille ipsemet intelligat.

Hæc est illa vox publica & universalis, supra quam docti Philosophi debent fulcire suam scientiam ; Antequam ratiocinentur super aliqua re in hoc mundo visibili, debent interrogare hunc ignorantem populum, & audire quomodo loquatur in plateis, ut sciant quomodo debeant loqui in scholis , & ut ex ejus responso , sicut ex divino principio stabiliant suas propositiones , & omnia opera suæ particularis doctrinæ.

Sequere hoc consilium & retine hanc regulam , & qualiscunque appetitus tibi veniat , qui te invitet alias sumendi regulas , non tamen eas derelinque.

Si vis esse author alicujus novæ intentionis, & ædificare in aëre, loco ut ædifices in terra, non ædificabis aliud quàm stultitias & ruinas. Et si ad meliùs redigendum in ordinem tuas novas opiniones, quæ tibi incident, & ad formandum tuam mirabilem Philosophiam tibi videretur necessarium esse, mendaciis convincere populum, & dicere, quod ignis non habeat calorem, quod nix non habeat albedinem, vel alias qualitates; Quod terra non sit immobilis, quod bestia non vivat, quod anima hominis non sit immortalis, & si voles ut hæc sint principia scripta in voluminibus tuæ mirabilis Philosophiæ, omnia tua miracula non erunt alia quàm somnia, impietates & ignorantia.

REGULA SEXTA.

*Est via quæ videtur homini recta;
Et novissima ejus ducunt ad mer-
tem. Prov. 16. 27.*

PARAPHRASIS.

*Non credas tibi ipsi & tuo iudicio, sed
nec fidas etiam omnis sortis homini-
bus;*

Confilia
Sapient.
CIII
47 49

bus; Falsa regula, & mala consilia facile capiuntur. Time ea, & non sin-
te duci per homines, qui deviant à com-
muni via.

Sunt via in vita spirituali, qua pulchra
apparent, & videntur ibidem multi-
res, quibus fides adhibetur, quod ha-
sint brevissima via, per quas aliqui
ad ipsam Sanctitatē pervenire possunt
sed periculosum est, eas sequi, cum sin-
ordinarie illa, qua facilius & certius
ad interitum deducunt.

REFLEXIO.

Nemo admiretur, quod in hoc
mundo similis fortis viae invenian-
tur, cum inveniantur superbi & hypo-
critae.

Error & cœcitas inevitabilis & com-
munis omnium superborum est, quod
sibi persuadeant, se videre maculas in
sole, errores in Ecclesia, & abusus in
jus regimine.

Quod pejus est, ducti per zelum,
quem illusio illis inspirat, in se sumunt,
delere has maculas, & corrigere hos er-
rores. Nihil, quod & ipsa manus Dei
fecit,

fecit, ipsis videtur totaliter esse perfectum, quam dum ipsi aliquid in eo mutarunt, vel dum secundum illorum opinionem ei operi coronidem imposuissent.

Ex quo proveniunt omnes illæ mutationes, quas conquerimur sæpius videre in exercitio devotionis, & inde omnes illæ particulares viæ poenitentiae & salutis, quas quilibet sequitur, ductus per splendorem novitatis, & ubi quilibet quærit errare & perire.

Primâ facie in his viis non nisi semitæ sanctæ & rectæ apparent, instructæ per regulas Evangelii & per actiones Apostolorum: Sed *Novissima ducunt ad interitum.*

Ipsa novitas est via, quæ ducit ad antiquissimum peccatum quod est Apostasia, & ad ultimum omnium infelicitatum, quod est impœnitentia & desperatio.

Causa cur semper in hac via funesta & fatali visi fuerint tot viri excellentes, est, quod ipse Diabolus semper iverit primus.

Quam-

Quamvis sit Diabolus, habet tamen
aliquid, quod foeminae placet, dum
iuramentum alicujus devoti in se sumit,
quidcunque caelum & terra dicant, facit
tamen, ut illum sequatur.

Et quando foemina est seducta, dum
illa tantum operatur apud virum, ut quod
libet faciat quod fecit Adam, sapientia
re scurrunt post illam.

Et quando sapientiores incipiunt
rare, nemo etiam caecorum & stultorum
est, qui ipsos non sequatur, & qui non
credat esse prudentiam, illos imitari,
perire cum iis.

Videntur homines à longinquo
currere, ut hanc viam periculo-
sissime ingrediuntur, & progrediuntur eò quod
emplum & hypocrisis illos deducit. No-
stra enim animae sunt sibi per certas
visibiles catenas simul junctae, per quod
venenum serpentis, quod nec videtur
nec retineri potest, se diffundit in eorum
corda, & ubique corruptionem & mor-
tem secum fert.

Omnes novi modi se salvandi sunt
ventiones illius, qui vult ut Sancti dantur
mentes.

mentur. Est via, qua videtur homini re-
cta, novissima autem ejus ducunt ad
mortem.

REGULA SEPTIMA.

In cogitationibus Impij interrogatio
erit. Sap. i.

PARAPHRASIS.

Sicut impij timent homines, quamvis
non timeant Deum, quando aliquod
dubium habent proponendum in my-
sterijs Religionis, dum sibi ipsismet il-
lud proponunt: suam propriam secre-
to interrogant rationem, & ab ipsa
inquirunt, unde sciat, quod mundus
sit factus à Creatore, & quod post
mortem sit aliquod Iudicium, aliqua
futura vita, aliquis infernus, & ali-
qua aternitas.

REFLEXIO.

Minores quæstiones in mundana
Philosophia non sunt longæ à
majoribus, per quas aliquis citò se red-
dit Magistrum in Impietate, & discit au-
dacter sibi ipsi & suis affeclis propone-
re dubia scandalosa contra æternas veri-
tates.

Mani

Manichæus, qui interrogat suum
amicum, an sit Deus qui fecit has
cas; brevi resolutionem etiam sumit
interrogandi, an sit Deus qui fecit homi-
nes.

Aliquis Fridericus qui integras
ciuitates & suæ aulæ Philosophos inter-
rogat, an aves sint viventia animalia
se ipsum facile interrogabit, an Angues
sint viventes, & an dentur animæ
mortales.

Pulchrum est in curiosis societati-
bus id agere erga bovinas & elephantinas
animas, id quod facimus saxi & petri-
culæ dum eas confringimus, demonstrans
quod sub falsa apparentia unitatis, non
sint aliud, quam multitudo granorum
arenæ & congeries pulverum. Sed
deinde ex his conversationibus Aca-
demici, Democriti & Metrodori pro-
ponunt in solitudine suis conscientias
alias superbas quæstiones, & sustinent
quod ab hominibus timenda magnitudo
terræ & ipsius cœli, non sit magnitudo
& divinum corpus, sed magna congeries
atomorum, qui in universo ultimo
stato

Statum alicujus parvitas invisibilis constituit.

Attende tibi, pericula placent juventuti & stultitiæ. Sis prudens, & non sequaris Magistros, qui suam stabiliunt scholam in finibus præcipitorum.

Regrediaris ab his tam procul, quam potes, & quamvis hi fines tibi solidi appareant, recordare quod tantum cæci in talibus locis figant pedem, ubi non indigent nisi impulsus unius venti, ut in profundum alicujus abyssi projiciantur.

Verum est, quod illi, qui alios ad talia pericula deducunt, dum publice loquuntur, habeant tales impressiones & terminos qui sunt sicut exquisiti & proprii colores ad pingendam innocentiam, & veritatem super portam alicujus domus, ubi illa non est: ex quo tamen ipsorum Philosophia non redditur melior.

Ut aliquis sit sapiens & intrepidus Philosophus & minimè vituperandus, parum est, quod correctè loquatur, & quod nihil dicat, de quo possit accusari, ipsum punctum in eo consistit, taliter facere;

*Constituta
Sapientia
Omnis
71 49*

facere, ut nostræ propositiones in-
prehensibiles & innocentes non de-
subjectum credulitatis, quod nostræ
cogitationes nihil valeant.

De scientiis idem est, quod de verbis
periculosiores sunt castitati & modesti-
magis propinquæ, dum sub velo pro-
dentia & modestiæ inveniuntur pro-
pria ad circumferendam corruptionem
in cor hominis, cui datur ad intelligendum
quod multas res possint cogitare, quod
ipse Doctor non audet dicere.

Non habeas curiositatem sciendi
am tuæ perditionis, & non eas ad schola-
lam, ut addiscas perire, vel ut ibi
cas oblivisci, quod ab ipsis cunis sci-
visti. Sis tam felix portandi evidenti-
signa benè creatæ animæ & rectæ ratio-
nis, quod est nullam aliam doctrinam
æstimare, quàm illam quæ tibi prode-
ad cognoscendum Deum, & te jun-
ad illum æternaliter amandum.

REGULA OCTAVA.

*Via stulti recta in oculis ejus; qui
tem sapiens est, audis consilia
Prov. 12*

PARA
honor

PARAPHRASIS.

Homo insipiens credit quod benè vivat,
& desuper non alium Iudicem, quam
seipsum habere desiderat; Sapiens ve-
rò suo iudicio diffidit. Sicut enim dis-
cit, quæ credere debet ex iudicijs Ec-
clesiæ, ita etiam addiscit in qualibet
occasione, quid agere debeat ex consilijs
amicorum.

REFLEXIO.

Non sunt nisi hæc duo fidelia lumi-
na, quæ securè sequi possumus in
tenebris quæ nos circumdant.

Maximi homines errârunt, dum se
solos secuti sunt, ignorantissimi & mi-
nimi omnium nunquam errârunt se-
quendo Ecclesiam.

Quando quis audit suam propriam
prudentiam qualicumque modo illumi-
natam, sæpè infeliciter peragit suas
actiones, dum verò audit consilia ami-
corum, semper laudem meretur.

Fortuna potest perturbare successus
nostrarum actionum, quamvis sapien-
ter & cum consilio determinatarum,
sed ea tamen non potest nobis demere
honorem.

D

Satis

consilia
sapiens
omnium

Satis est taliter rem gessisse, ut ex
gloriam acquirat, quod discretè
gesserit, & habeat reputationem
sit sapiens.

REGULA NONA.

*Quando submiserit vocem suam
credideris ei, quoniam septem
quitia sunt in corde illius.* Pr

26.

PARAPHRASIS.

*Dum est periculum ob conscientiam
urbe aliqua, & circumvagatur
aliquis nova & venenosa doctrina
non te sinas decipi per ejus dulcedinem,
neque per ejus splendorem. Fidas
verbis qua tibi placent, & amplius
devotionibus, qua tibi sunt in
mirationi. Vox devota, facies pallida
& depressa, vestitus simplex &
formatus verba mysteriosa, morum
rationes exemplares & apparentes
vela propria ad tegendam veritatem
infernale dum secum feruntur ad
sas societates, & explicantur per
curiosos.*

REF

R E F L E X I O.

Excusabantur primi Christiani, dum se sinebant decipi per apparentias sanctitatis, & fortassis adhuc hodie poterimus excusare aliquas innocentes mulieres, dum eas videmus admirari hypocrisiam, qui Reformatoris munus gestat.

Sed postquam innotuit per experientiam mille sexcentorum annorum, quod Hæresiarchæ & famosissimi Antichristi omnis sæculi suam seductoriam vitam inceperint per viam jejuniorum & elemosynarum, & per extaticas devotiores, nihil turpius alicui accidere potest, quam aliquem similem Dogmatistam, & Deceptorem accipere pro aliquo Propheta, & quamvis manifestè contra Ecclesiam concionetur, credere nihilominus, quod de cælo veniat, quia elemosynas distribuit, & longas ducit orationes, & quia secretam habet in facie sua circumferre modestiam.

Ne credideris ei, dicit Salamon, quicumque sit, qui divinis mysteriis se immiscet, etiamsi esset Elias, qui ex cavernis & medio austeritatum exiret. Et-

D a

iamsi

consilia
sapient
CIV
75 48

iam si esset Angelus descendens ex Pa
 diso, etiam si esset, sicut dicit sanctus
 prianus, martyr extensus in rota & lacte
 tiens pro nomine Salvatoris, omnes pres, de
 nas alicujus crudelis & infamæ mon
 Tu ipsemet talis es, si approbas id quod ille
 dicit, & si vis esse talis discipulus; charita
 se damnat moriendo morte Sancto. Est
 & tu te damnas audiendo talem malis pha
 rem Jesu Christi. *Si occisus pro non pluriu*
Christi fuerit ab unitate divisus, corrat esse
in morte non poterit. Quicumque tum in
 Ecclesie non credit, est extra eam & sancta
 cunque moritur extra Ecclesiam, etiam nuncia
 moriatur intra manus Tyrannon talia d
 moritur extra numerum Prædestina currar
 rum, non habet locum inter electos etrina
 liorum Dei. *Alienus est, profanus sancti*
hostis est, habere non potest Deum Patrem eorum
qui Ecclesiam non habuit matrem. demn
 Uno verbo, *Fili mi*, dicit sapien No
 re lactaverint peccatores, non acquiescunt. flecte
 ets. Qualiscunque dulcedo aut alio nis, t
 possit esse in lacte, si sunt venefici, piens
 id tibi porrigunt, attende ne illud furtu
 Esset enim horribilis phrenes tuam
 cietati

ex Pa
 stus
 ta &
 nes
 e mo
 id q
 s ;
 acton
 n mu
 ro non
 , cor
 que
 m &
 n, et
 nnot
 estin
 ectos
 ofam
 n Pat
 em.

Stulticia, si ideo quod tibi consilium da-
 tur, ut tibi attendas de hoc periculoso
 lacte sumere, tamen appetitum habe-
 res, de eo gustare, & cum te rogant, &
 huic tam periculoso actui se opponunt,
 quod illud nihilominus in despectum tam
 charitativarum personarum faceres.

Est tamen mirabilis & inconceptibi-
 lis phantasia, vel mirabilis Dæmon
 plurium, qui ex eo quod Ecclesia decla-
 rat esse aliquod infernale venenum mix-
 tum in illa nova doctrina, & per aliquam
 sanctam charitatem illos monet ad re-
 nunciandum, & fugiendum eos, qui
 talia docent, ex eo tempore ipsi attracti,
 currant sicut ad aliquam pretiosam do-
 ctrinam, dignam scitu, in despectum
 sancti Spiritus, & despectum omnium
 eorum, qui eam persequuntur & con-
 demnant.

Non sis ex illorum numero, sed re-
 flecte te, quod etiamsi adhuc esses juve-
 nis, tamen tempus sit, ut devenias sa-
 piens, cum judicas esse tempus, ut lo-
 quaris de scientia Sanctorum, & ut dicas
 tuam opinionem in scholis & aliis so-
 cietatibus.

D 3

Ad

consilia
 sapient
 omni
 43 41

Ad minimum habe respectum dignitatis tuæ animæ formatæ ad imaginem Sapientiæ & Sanctitatis ipsius Dei, ne eam tam foedè vilipendas, quo velis ea pro Evangelio & pro vera Philosophia omnes novitates assumat, quæ necesse est aliquibus stultis invenire & proponere in suis congressibus.

REGULA DECIMA.

Qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter, qui autem depravat vias suas, manifestus erit. Proverbia.

PARAPHRASIS.

Ille qui simpliciter & rectè incedit, vult, cum securitate procedit, vult, ille qui suos gressus depravat, fiet. Nemo enim abscondendo suas decipulas se ipsum abscondit, dissimulant & decipiunt in facie genij characterem circumferunt, & eum timeas. Vita ipsa invenit semitis justitia & fidelitatis, iterum de viam ducit ad mortem.

REF

REFLEXIO.

Attende tibi ne aliquam talem semitam ingrediaris, & sequaris societates, quæ ambulant similes tenebrosas & obliquas vias.

Ejice omnes deceptiones, dissimulationes & mendacia, non habeas velum in corde, & non illud inducas in negotia periculosa, & factiones criminales, ubi necesse est illud habere copertum.

Lætare si nihil impediat, quò cor tuum ab omnibus videatur, & recordare, quod omnes res pulchræ & excellentes meliorem non habeant politicam, ad lucrandum & promerendum hominum æstimationem & amicitiam, quàm aperte se monstrare.

Si anima nostra aliquam pulchritudinem habet, nulla est tam clara dies pro ea videnda, & sis certus, quod plus respectus & affectionis pro te habebitur, quò apertius plus libertatis & sinceritatis habebis.

Verum est, quod in multis occasionibus silentium sit necessarium, sed oportet tamen, ut sis sincerus & affabilis.

D 4

lis.

omnibus
sapiant
ONE
73 49

lis. Debes quidem aliquas reticere cogitationes, nullas tamen defigurare. Et modus tacendi & reticendi secretum in ne occlusione cordis. Esse secretum non esse turbulentum & taciturnum, reticere aliquam veritatem, non tamen eam mendaciis coperire. Esse fidele suis amicis, & non decipere alios & suam propriam conscientiam. Denique magna est gratia progredi in hoc mundo habere reputationem, nihil dicere quod debeat esse secretum, vel placere falsum.

REGULA UNDECIMA

Sapiens timet & declinat à malis, stultus transilit & confidit. Pro

14.

PARAPHRASIS.

In omnibus occasionibus & negotiis periculosis sapiens timet; declinat periculum derelinquendo malam viam, sumendo longiorem semitam. Insuper stultus verò ambulat sine omni timore & cadit, ut nemo amplius ipsi succurrere possit.

REFL

REFLEXIO.

Verum est, quod dum difficultates
oriuntur, gloriosum sit, eas cum
audacia superare, sed è contra maxima
infelicitas est, perire ex temeritate.

Homo sapiens in talibus occasi-
bus plures vias scire debet, ad minimum
recordari, quod plura sint tempora. Ali-
quis enim hodie submergitur in quodam
rivo, quem cras sicco pede transire pos-
sumus; Et est magnæ prudentiæ, ut ali-
quis feliciter ac diligenter negotia tra-
ctet, scire sistere, & se retinere recto
tempore.

REGULA DUODECIMA.

*Astutus omnia agit cum consilio: qui
autem fatuus est, aperiet stulti-
tiam. PROV. 13.*

PARAPHRASIS.

*Lex principalis quam prudentia natura-
lis & supernaturalis seu divina nobis
imponit, est, conferre tam sepe quam
possumus cum amicis illuminatis, &
juvari ab ijs per remonstraciones, ex
quibus dignoscamus id, quod in no-*

D 5

stris

stris negotijs & actionibus apparen
debet. Dum enim passiones nostros oculos
figunt ad videndum nostrum
nem quem pretendimus, non videmus
id quod nos insequitur & quod nos
cumdat. Nostri fideles & delicatissimi
amici nobis è contra illud ostendunt
& in hoc consistit extrema necessitas
illorum presentia, & importantius
ficium illorum amicitia.

REFLEXIO.

QUando stultitia ingressa est cum
superbia in caput alicujus eruditio
ris hominis, evidens signum illam ibi
dem inhabitare, & certum præfagium in
felicitatis talis hominis est, quod non
quirat ullum consilium, nec suffert
quod aliquis ipsi aliquod consilium sub
ministret.

Prudens econtra nihil aggreditur nisi
si prius sumpto consilio amicorum, &
interrogatis de super personis discretis
& judiciosis. Imò pro regula habet in
talibus occasionibus, ubi deliberandum
est, si desint alii consiliarii, quod delibe
beret cum ignorantiore, potius stultum
desuper

desuper audiat, quàm se solum, casu quo ratione secreti aliud periculum exinde non foret timendum.

Sit enim quisque; qui ipsi loquatur, profiteri tamen potest ex eo quod sibi dicitur. Error est non velle interrogare alios homines, quam magni iudicii & magnæ reputationis. Homo sapiens etiam audit, quid minores ex populo dicant, & iudicat non esse tempus perdere, dum audit illorum discursus supra difficultates alicujus negotii. Nam vi miraculosi secreti ipsius naturæ scit ex qualibet propositione extrahere aliquam scintillam, vel parvum aliquem radium, & ex istis simul junctis oriatur tantum luminis, quantum necesse habet in præmeditato negotio se benè regendi.

Nemo delirat audiendo aliorum consilia, sed benè ea semper sequendo: Illa sequi sine ulla consideratione, non est consiliis uti, sed iis obedire, & se dare in servitutem ei, qui illa dedit.

Fatum ordinarium minorum ingeniorum, dum à fortuna ad aliquem gradum

gradum authoritatis elevati sunt, est perire per consilia. Multitudo confidentium operatur apud tales potentes cœcos id quod multitudo medicorum apud aliquem divitem infirmum.

Quamvis tui intimi tibi appareant esse fideles dum eorum opiniones audire diligenter attende, ut eorum cor, dum tibi loquuntur, dignoscere, & eorum intentiones penetrare possis. Quia qui venditores mali consilii sunt circa illi qui media habet illos emendi? & qui executi negotia per similia consilia in ruinam dederunt executorem, & divitem fecerunt consiliarium.

Consuetudo & regula alicujus prudentis hominis, dum talia ipsi afferunt consilia, est illa audire, civiliter tanquam amicos recipere, examinare eadem sicut Judices, & exequi sicut Dominos decere.

Dum illa quæ ipsi consulta fuerunt perficit, non alterius sed suam sequitur opinionem.

Bona consilia non pertinent proprie ad eos, qui ea per proprium ingenium inventarunt & proposuerunt, sed ad eos

qui illa benè considerârunt & iudicio proprio elegerunt.

Uno verbo, inviolabiliores regulæ alicujus prudentis & experimentati Politici est, interrogare alios in propriis negotiis & determinandis resolutionibus: Nam est certissimum quod in talibus occasionibus perspicacissimus inter homines, si solus est, deveniat cæcus.

Inspiciens nihil videt, credit enim, quod se solum aspiciendo videat omnia. *Via stulti recta in oculis ejus: qui autem sapiens est, audit consilia.*

REGULA DECIMA-TERTIA.

Qui mentis est dura, corruet in malum. Prov. 24.

PARAPHRASIS.

Qui animam habet duram & inflexibilem, & qui cum pertinacia adheret suæ voluntati, vel qui resistit consiliis & voluntati aliorum, nec potest per rationes & remonstraciones persuaderi, nec flecti per lacrymas, nec cogi per minas & timores, cadet in aliquam infelicitatem, & multos secum trahet.

D 7

Extre-

*Extremitas huius mali est, quod hie
mo pertinax cogitat se esse sapientem
& credat se agere pro adificatione
populi, & obedire sua conscientia, dum
omnia potius relinquit perire, quam
deleret aliquod verbum vel remittere
à sua pertinaci resolutione.*

R E F L E X I O.

Constantia debet absque omni
bio poni inter laudabiliores
primas hominis perfectiones : sed
hoc nomine & coloribus coperitur
nostra naturalis durities, quam ad locum
virtutis & qualitatis heroicæ ponere
pretendimus.

Vera constantia non consistit in
firmiter velle illud quod rectè & sapienter
resolutum est : verum in eo, velle
semper id quod vult iustitia & ratio.

Multæ intentiones uno die sunt
bonæ, quæ non sunt altero, & potest
facile contingere, esse stolidum, exequi
hodie, quod heri fuit deliberatum
sapienter ordinatum.

Homo sapiens est constans & firmus
ipsius anima est immortalis & invariabilis.

lis, sed ipsius resolutiones non sunt equidem: quemadmodum enim hæc alligatæ sunt circumstantiis dependentibus à tempore & fortuna, debent pariter mutari secundum mutationem & motum mundi, qui ipsis accipit conformitatem quam cum ratione habuerant.

Perfectio styli in aliquo horologio solari consistit in eo, ut hic sit semper stabilis & nunquam loco moveatur. Sed magnus fieret disordo, si ejus umbra pariter uno semper firmaretur loco.

Verum est quod nostra ratio non plus honoris nec præminentia ante alias res mortales habeat, quàm in quantum est firma & immortalis, cessaret tamen esse ratio, si immutabiles essent ipsius intentiones.

Dixi & respondi, nunc fiat quidcunq; velis: Est sapientia Dei, peccatum Angelorum, & stultitia hominis.

Inter stultos magis ridiculosos sunt certa parva ingenia, quæ se extendunt, ut eleventur, & quæ cogitant quod habebuntur pro ingeniis primi gradus, & deveniant heroes & invincibiles, si fuerint inexorabiles.

In

In unaquaque nova occasione, quæ
supervenit, debemus revidere nostras
resolutiones, & considerare, an non Pro-
videntia nobis aliquid novi mandet, &
non in nostra voluntate aliquid mutari
debeat.

Hoc est accipere novum mandatum
videre ad nostros pedes unam multitu-
dinem personarum supplicantium, &
unam multitudinem novarum lachry-
marum dignarum, quæ moveant & fle-
ctant cor hominis.

Compassio enim non destruit con-
stantiam & animositatem. Aurum plus
splendoris & æstimationis habet, & est
magis perfectum & purum, quod igitur
illud reddidit magis flexibile.

Sic anima nostra nobilis & immor-
talis nunquam plus nobilitatis, animo-
sitas, & divinitatis habet, quam dum
flectitur per aliquam justam compassio-
nem, & dum consolatur Angelos & San-
ctos, condonando alicui criminali per-
sonæ, vel relinquendo aliquam resolu-
tionem, cujus severitas fuisset aliqua
publica afflictio.

Clori

Gloria veræ constantiæ nobis multum constat, sed parum distat ab ipsa infelicitate, si exinde æstimationem acquiramus, quod simus duri & inexorabiles. *Qui mentis est dura, corruet in malum.*

ARTICVLVS TERTIVS.

De Regimine cordis, & Passionum.

REGULA PRIMA.

Cogitatum tuum habe in preceptis Altissimi, & ipse dabit tibi cor. Eccl. 6.

PARAPHRASIS.

Optima Regula quam quis potest obseruare contra suas passiones est aspicere Deum, & se applicare ad cognoscendam suam voluntatem, ipsique fideliter & inuolabiliter obedire. Deus tibi dabit è contra tale cor, quod erit dignum donum sua magnificentia & potentia, & quod sicut illud Salamonis extensum per animositatem & amorem ultra

tra